

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації «Організаційно-економічні засади подолання
майнової нерівності в умовах сталого розвитку»
здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії
Віжуткіна Артема Геннадійовича
за спеціальністю 051 Економіка
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
кафедра економіки
Київський національний університет технологій та дизайну

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Забезпечення сталого розвитку як на національному, так і на глобальному рівнях безпосередньо залежить від розв'язання фундаментальних соціально-економічних проблем, серед яких ключове місце посідає майнова нерівність. Нерівномірний розподіл власності, капіталу та доступу до матеріальних, нематеріальних і фінансових ресурсів виступає дестабілізуючим чинником, який стримує економічне зростання, поглиблює бідність і руйнує соціальну інклюзію. Згідно зі статистичними даними світових звітів, концентрація багатства в руках обмеженого кола осіб досягла критичних масштабів (зокрема, у руках 1% найзаможніших людей планети зосереджено близько 63% усіх багатств), що супроводжується зниженням купівельної спроможності та обмеженням економічної свободи решти суб'єктів господарювання. Для України, яка демонструє відносно невисокий коефіцієнт Джині (25–26% у 2020 році), проблема тим не менш залишається гострою через значні диспропорції: найбагатші 10% населення контролюють до 30% сукупних доходів, тоді як найбідніші 10% отримують лише близько 2%. Поглиблення майнової нерівності виступає інгібітором досягнення Цілей сталого розвитку ООН, зокрема ЦСР 1 (Подолання бідності), ЦСР 8 (Гідна праця та економічне зростання), ЦСР 10 (Скорочення нерівності) та ЦСР 16 (Мир, справедливість та сильні інститути).

Необхідність подолання майнових дисбалансів потребує розробки якісно нових, комплексних організаційно-економічних засад, що базуються на об'єктивних методах математичного моделювання, структурного аналізу та прогнозування. Попри наявність вагомих праць зарубіжних та вітчизняних вчених у цій сфері, існує нагальна потреба в інтеграції соціальних, економічних та інституційних детермінант у єдину систему управління нерівністю. Це обумовлює доцільність розробки сучасного науково-методичного інструментарію оцінки чинників впливу на розподіл доходів, побудови прогнозних моделей і сценаріїв мінімізації майнового розриву, що й визначило вибір теми дисертаційного дослідження, її актуальність, цільову спрямованість та структуру.

Зв'язок теми дослідження з планами науково-дослідних робіт.

Дисертаційне дослідження безпосередньо пов'язане з планами науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та

дизайну. Матеріали дисертації відображають результати досліджень автора у межах наступних ініціативних науково-дослідних тем:

1. «Імплементация цифрових технологій в економіку України в умовах сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0124U004146, 2024-2027 рр.) – у межах теми автором особисто обґрунтовано трансформаційну схему виникнення майнових дисбалансів та запропоновано сценарій «Майнова рівність 3D: соціум, економіка, інститути».

2. «Інтелектуалізація соціально-економічного розвитку в постпандемічному суспільстві» (номер державної реєстрації 0121U114581, 2021-2026рр.) – автору належить розробка концептуальних засад PEST-аналізу запобігання майновій нерівності в межах цифрової інклюзії міст.

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертація є завершеним комплексним науковим дослідженням, присвяченим розробленню теоретико-методичних та прикладних положень щодо формування організаційно-економічних засад подолання майнової нерівності в умовах сталого розвитку. У роботі здійснено комплексний аналіз соціальних, економічних та інституційних детермінант майнової нерівності, розроблено науково-методичні підходи до їх оцінювання та обґрунтовано практичні рекомендації щодо формування сценаріїв її подолання в контексті досягнення Цілей сталого розвитку.

Дисертація містить результати власних досліджень автора. Використання ідей, наукових положень, результатів і текстів інших авторів супроводжується належними посиланнями на відповідні джерела.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Достовірність та обґрунтованість сформульованих у дисертації положень, висновків і рекомендацій базується на:

- коректному використанні фундаментальних економічних наук (макроекономіка, державне регулювання економіки, інституціональна економіка, менеджмент) та перевірених методів математичного та економіко-статистичного моделювання соціально-економічних процесів;

- достатності та репрезентативності емпіричних даних – інформаційну базу склали офіційні директиви ЄС, нормативно-правові акти України, аналітичні доповіді Світового банку, ООН, Міжнародної організації праці (МОП), ОЕСР, а також дані міжнародних рейтингів (Global Wealth Report, Happiness Index, Індекс права власності тощо) за тривалий хронологічний період (2010–2023/2025 рр.);

- адекватності побудованих економетричних моделей, підтвердженій відповідними статистичними критеріями (F-критерій, p-рівень значущості, коефіцієнти детермінації R^2 , показники невідповідності discrepancy, параметри Стінгера-Лінда тощо). Зокрема, адекватність моделі канонічного аналізу підтверджено критеріями $\chi^2 = 324,6\$$ при $p=0,0000\$$;

– логічній послідовності зв'язку між теоретичними передумовами, проміжними розрахунками та підсумковими стратегічними рекомендаціями щодо подолання майнової нерівності в урбанізованому просторі.

Основні результати дослідження, ступінь їх наукової новизни та значущості.

Отримані в процесі дослідження наукові результати в сукупності дозволили розв'язати важливе науково-прикладне завдання – теоретико-методологічне обґрунтування та математично-інструментальне забезпечення оцінки чинників майнової нерівності в координатах сталого розвитку для формування диференційованих сценаріїв її мінімізації.

Основні положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи полягають у наступному:

уперше:

– запропоновано сценарій подолання майнової нерівності «Майнова рівність 3D: соціум, економіка, інститути» на основі даних економіко-математичного моделювання впливу соціальних (канонічний аналіз), економічних (структурний аналіз) та інституційних детермінант (множинний регресійний аналіз) на розподіл доходів, що дозволило сформулювати матрицю заходів подолання майнової нерівності у контексті сталого розвитку з урахуванням статистично значущих результатів моделювання.

удосконалено:

– науково-методичний підхід до ідентифікації економічних детермінант нерівномірного розподілу доходів населення із застосуванням методу головних компонент та структурного аналізу на основі латентних показників у контексті ЦСР8, ЦСР17 та блоку показників розподілу доходів, що відрізняється від існуючих виключенням статистично незначущих імпаکت-показників за результатами факторних навантажень і визначенням прямого впливу ВВП, ВНД та експорту на економічну складову розподілу доходів;

– науково-методичний підхід до оцінювання інституційних чинників майнової нерівності країн-членів ОЕСР та України на основі побудови множинних регресійних моделей для показників майнової нерівності (результативні ознаки), відібраних методом головних компонент, та інституційних чинників (факторні ознаки) у розрізі ЦСР 10 та 16, відфільтрованих за допомогою кореляційної матриці, що дозволило визначити силу, напрями впливу та статистичну значущість факторних ознак на результативні, а також адекватність побудованих моделей;

– методичні засади визначення значущих соціальних факторів впливу на розподіл доходів населення на основі кореляційного та канонічного аналізу, що, на відміну від існуючих підходів, дозволило оптимізувати системи соціальних імпакт-факторів та показників розподілу доходів населення, а також відібрати релевантні показники за групами та визначити, що волатильність розподілу доходів населення більшою мірою пояснюється зміною рівня безробіття серед осіб з вищою освітою та частки міського населення;

набуло подальшого розвитку:

- теоретико-методичні засади подолання і запобігання майновій нерівності у контексті забезпечення сталого розвитку на основі PEST-методики, що дало змогу виділити політичні (прогресивне оподаткування, закони щодо мінімальної заробітної плати та гарантій прав робітників, трансформація податкового кодексу у більш транспарентний та гнучкий формат), економічні (встановлення рівномірної оплати праці, пільгове кредитування придбання або будівництва житла, перерозподіл грошових трансфертів між бідними верствами населення, секторальне стимулювання економіки), соціальні (інвестування в «економіку догляду», запровадження загальної системи медичного страхування, моніторинг витрат цільових груп) та технологічні (інвестування у цифрову інклюзію, технології транспарентності державних програм, розвиток інтернет-інфраструктури у сільській місцевості) заходи та інструменти подолання майнової нерівності;

- прогнозування майнової нерівності країн ОЕСР та України методом експоненціального згладжування (модель Холта) на основі інтегральних індексів майнової нерівності, розрахованих методом оптимальної рівномірності, що враховують ВВП на душу населення, індекс Джині, частку доходів 10% найбідніших верств населення та обсяг платежів за використання інтелектуальної власності, і, на відміну від існуючих підходів, комплексно охоплює фінансові, матеріальні та нематеріальні ресурси та дозволяє виявити країни з найнижчими та найвищими рівнями майнової нерівності;

- трансформаційна схема виникнення та регулювання майнової нерівності у контексті сталого розвитку, що дозволило виокремити канали її формування (джерела, індикатори, соціально-економічні ефекти та заходи регулювання) і розробити соціально-економічний сценарій її подолання, який включає чотири кроки: прогресивну податкову політику; соціальні трансферти та базовий дохід; інвестиції в людський капітал та підтримку сталого підприємництва; інституційні реформи, що дозволило конкретизувати та поглибити інструментарій подолання майнової нерівності у розрізі виокремлених кроків.

Практичне значення роботи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці конкретних прикладних методик, аналітичних моделей та стратегічних інструментів, які можуть безпосередньо використовуватися органами державної влади, установами стратегічного планування та суб'єктами формування соціально-економічної політики для вдосконалення механізмів державного регулювання та мінімізації майнової нерівності в контексті реалізації Цілей сталого розвитку. Запропонований комплекс структурного моделювання на основі поєднання методу головних компонент, канонічного аналізу та структурного моделювання (SEM) дозволяє здійснювати моніторинг ключових детермінант розподілу доходів населення та обґрунтовувати управлінські рішення на основі статистично значущих макроекономічних чинників. Розроблений прогностичний інструментарій на

базі моделі Холта та методу оптимальної рівномірності забезпечує можливість середньострокового прогнозування інтегрального індексу майнової нерівності та оцінювання перспектив її зміни. Сформована матриця якісних детермінант кластеризації країн ОЕСР та України створює підґрунтя для адаптації міжнародного досвіду подолання майнової нерівності до національних умов. Водночас запропонований стратегічний сценарій «Майнова рівність 3D: соціум, економіка, інститути» має практичне значення для інтеграції міжсекторальних заходів у державні програми соціально-економічного розвитку та повоєнного відновлення України, сприяючи зниженню рівня бідності, розширенню доступу населення до базових благ і формуванню засад інклюзивного економічного зростання. Матеріали дослідження також можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти під час викладання освітніх компонентів, що охоплюють питання державного регулювання економіки, сталого розвитку, соціально-економічної політики, міжнародної економіки, економічного аналізу та економіко-математичного моделювання.

Відомості про впровадження наукових та практичних результатів роботи:

– У практичну діяльність Кролевецької міської ради Конотопського району Сумської області та територіальної громади впроваджено прикладний інструментарій дисертаційного дослідження. Зокрема, використано науково-методичний підхід до комплексної оцінки майнової нерівності, інструменти кореляційного, канонічного та регресійного моделювання, методiku прогнозування на основі інтегральних показників, а також стратегічний сценарій «Майнова рівність 3D: соціум, економіка, інститути». Результати застосовано при обґрунтуванні стратегічних напрямів розвитку громади, оптимізації розподілу бюджетних ресурсів та оцінюванні впливу інституційних чинників, що дозволило підвищити якість програмного планування та посилити соціальну орієнтованість управлінських рішень на місцевому рівні (Довідка про впровадження № 01-27/1221 від 31.03.2026 р.).

– Теоретичні положення інтегровані в освітній процес Київського національного університету технологій та дизайну під час викладання дисциплін «Макроекономіка», «Економічний аналіз», «Економічне моделювання», «Цифрова економіка», «Соціально-економічний розвиток» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та «Корпоративна аналітика», «Економічне прогнозування», «Стратегічне управління» та «Економічна безпека» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти (Довідка про впровадження № 02-55/756 від 17.04.2026 р.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Основні положення і результати дисертаційного дослідження відображено у 11 наукових роботах, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 6 публікацій – у матеріалах міжнародних та всеукраїнських

науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій – 4,33 друк. арк., з яких автору належить 4,13 друк. арк..

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Віжуткін А. Г., Коваленко Д. І. Теоретичні засади майнової нерівності в умовах сталого розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки» 2024. № 10. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-10-10383> (Особистий внесок автора: розкриття теоретичних засад, концептуальних підходів та елементів майнової нерівності на основі понятійно-категоріального аналізу (0,68 друк. арк.)

2. Vizhutkin A. Майнова нерівність як перешкода сталому розвитку: бібліографічний та понятійно-категоріальний аналіз. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2025. № 3 (17). С. 514–532. URL: <https://doi.org/10.32750/2025-0345> (0,65 друк. арк.).

3. Віжуткін А. Г. Теоретико-методологічні основи зменшення майнової нерівності в парадигмі сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2026. № 2. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.2.164> (0,55 друк. арк.).

4. Віжуткін А. Г. Ідентифікація соціальних факторів впливу на розподіл доходів населення. *Наукові перспективи*. 2026. № 4 (70). С. 2652–2666. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-4\(70\)-2652-2666](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-4(70)-2652-2666) (0,94 друк. арк.).

5. Русіна Ю.О., Віжуткін А. Г. Стратегії подолання майнової нерівності. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2026. Т.3 №1 (Особистий внесок автора: сформовано репрезентативну систему первинних макроекономічних та соціальних індикаторів на основі даних Світового банку та ОЕСР за період 2010–2023 років; побудовано кореляційну матрицю Пірсона; розраховано інтегральні індекси майнової нерівності для полярних країн та України (0,72 друк. Арк.).

Публікації у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та семінарів, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Віжуткін А. Г., Чигрін С. С. Особливості залучення фінансових ресурсів суб'єктами господарювання в умовах воєнного стану. *Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 квітня 2023 року). Київ : КНУТД, 2023. С. 187–190. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/24072/1/IMPER_2023_P187-190.pdf

(Особистий внесок автора: досліджено основні методи залучення фінансових ресурсів (0,09 друк. арк.)).

2. Пакош О. О., Віжуткін А. Г. Міграція населення: бібліографічний аналіз. *Домінанти соціально-економічного розвитку України у нових реаліях* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та студентів (м. Київ, 29 березня 2024 року). Київ : КНУТД, 2024. С. 405–407. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/27479/1/DOMIN_2024_P405-407.pdf (Особистий внесок автора: оцінка впливу міграції населення (0,09 друк. арк.)).

3. Віжуткін А. Г., Філіпов Д. В. Майнова нерівність як перешкода сталому розвитку. *Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації* : тези доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 жовтня 2024 року) / за ред. О. В. Ольшанської. Київ : КНУТД, 2024. С. 187–188. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/29784> (Особистий внесок автора: узагальнення поняття майнової нерівності як перешкоди сталому розвитку (0,09 друк. арк.)).

4. Віжуткін А. Г., Золковер А. О. Майнова нерівність як перешкода сталому розвитку: бібліографічний та понятійно-категоріальний аналіз. *Актуальні проблеми суспільно-гуманітарних наук в умовах трансформаційних змін* : збірник тез наукових праць II Міжнародної наукової конференції (Прага, Чехія, 30 квітня 2025 року). Прага : Наукова установа «Центр Сталого Розвитку», 2025. С. 31–32. URL: <https://conference.csr.com.ua/index.php/hum1/article/view/12/11> (особистий внесок автора: бібліографічний та понятійно-категоріальний аналіз майнової нерівності (0,1 друк. арк.)).

5. Віжуткін А. Г. Аналіз сучасного стану та тенденцій майнової нерівності в Україні та світі. *Актуальні проблеми суспільно-гуманітарних наук в умовах трансформаційних змін* : збірник тез наукових праць III Міжнародної наукової конференції (Прага, Чехія, 31 липня 2025 року). Прага : Наукова установа «Науково-дослідний центр сталого розвитку», 2025. С. 25–31. URL: <https://conference.csr.com.ua/index.php/hum1/issue/view/3/7> (0,125 друк. арк.)

6. Віжуткін А. Г., Обертинський Б. В. Подолання та запобігання майнової нерівності в контексті забезпечення сталого розвитку. *Інноваційна екосистема для відбудови України: інтеграція науки, освіти та бізнесу* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2025 року). Київ : КНУТД, 2025. С. 129–130. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/32294> (Особистий внесок автора: здійснено системну класифікацію ключових джерел майнової нерівності (0,09 друк. арк.)).

Апробація результатів дослідження.

Теоретичні, методичні та практичні положення дисертаційної роботи доповідалися на п'ятьох міжнародних та одній всеукраїнській науково-практичних конференціях: зокрема, на: II Міжнародній науковій конференції «Актуальні проблеми суспільно-гуманітарних наук в умовах

трансформаційних змін» (м. Прага, Чехія, 30 квітня 2025 р.); III Міжнародній науковій конференції «Актуальні проблеми суспільно-гуманітарних наук в умовах трансформаційних змін» (м. Прага, Чехія, 31 липня 2025 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційна екосистема для відбудови України: інтеграція науки, освіти та бізнесу» (м. Київ, 3 жовтня 2025 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації» (м. Київ, 4 жовтня 2024 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку» (м. Київ, 25 квітня 2023 року); II Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених та студентів «Домінанти соціально-економічного розвитку України у нових реаліях» (м. Київ, 29 березня 2024 р.).

Оцінка мови та стилю дисертації.

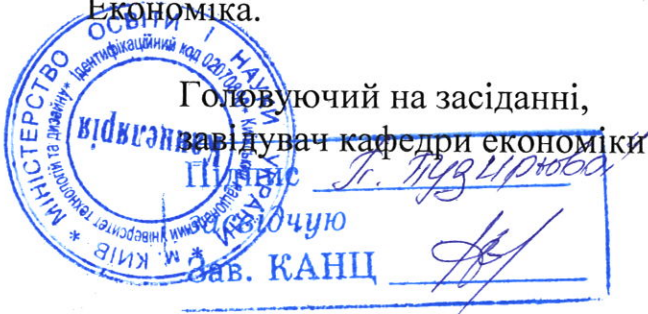
Дисертаційне дослідження Віжуткіна А. Г. «Організаційно-економічні засади подолання майнової нерівності в умовах сталого розвитку» виконане на високому науковому рівні з дотриманням вимог академічної доброчесності та наукового стилю викладу. Текст дисертації написаний грамотно, чітко та лаконічно. Використана економічна термінологія є послідовною, а стиль репрезентації результатів моделювання, графічного матеріалу (трансформаційних схем, карток міжкластерних зв'язків) забезпечує легкість, логічність та доступність їх сприйняття фахівцями.

Загальний висновок:

Вважати, що дисертаційна робота Віжуткіна Артема Геннадійовича на тему «Організаційно-економічні засади подолання майнової нерівності в умовах сталого розвитку», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам п. 5-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», та відповідає напряму освітньо-наукової програми Київського національного університету технологій та дизайну за спеціальністю 051 – Економіка.

Рекомендувати дисертаційну роботу Віжуткіна Артема Геннадійовича на тему «Організаційно-економічні засади подолання майнової нерівності в умовах сталого розвитку», подану на здобуття ступеня доктора філософії до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 – Економіка.

Головуючий на засіданні,
завідувач кафедри економіки

 Поліна ПУЗИРЬОВА